

Gemeentebreed

Preekbespreking

A.N. Hendriks

Een zeer wezenlijke taak van de ouderlingen is volgens het bevestigingsformulier het toezicht op de leer van de dienaren van het Woord: er mag immers geen dwaalleer verkondigd worden en de gemeente moet in elk opzicht worden opgebouwd. Het is thans in onze kerken wel algemeen gebruik dat de preekarbeid van de dominee van tijd tot tijd in de kerkenraad besproken wordt. De aanduiding ‘preekbespreking’ is ingeburgerd, maar dekt niet precies de lading van het agendapunt. Het gaat namelijk meestal niet om de bespreking van een bepaalde preek, maar om een broederlijk gesprek over de prediking, de bediening van het Woord, zoals die aan de dominee als eerste taak is toevertrouwd.

Ds. M.H. Sliggers schreef in ons blad enkele maanden geleden reeds een zeer lezenswaardig artikel hierover. Toevallig was ik zelf ook met dit onderwerp bezig geweest. Wat ik hier nu naar voren breng, bedoelt slechts een enkel punt nog eens extra te belichten.

1. Een eerste vraag voor de ouderlingen is natuurlijk of de prediking naar de gezonde leer is (vgl. Tit. 1:9; 2:1; 2:8). Het gaat daarbij om de leer die naar Gods Woord is. Wie het evangelie brengt, moet ‘rechte voren trekken’ (2 Tim. 2:15), moet ‘zich voegen naar de gezonde woorden van onze Here Jezus Christus en de leer van de godsvrucht’ (1 Tim. 6:3), moet kortom blijven in ‘de leer van Christus’ (2 Joh. :9). Er moet ‘zuiverheid’ in de leer zijn, ‘een gezonde prediking waarop niets valt aan te merken’ (Tit. 2:7,8).

Het bevestigingsformulier voor dienaren des Woords zegt dat Gods Woord niet alleen ‘zuiver’, maar ook *onverkort* bediend moet worden. Naar het voorbeeld van Paulus moet ‘al de raad van God’ verkondigd worden (Hand. 20:27). De tekstkeus mag niet eenzijdig zijn. De boodschap mag niet worden gereduceerd. De predikant moet de verzoeking weerstaan om slechts te verkondigen wat mensen vandaag graag willen horen!

2. Het bevestigingsformulier voor ouderlingen noemt als tweede: de prediking moet ook zo zijn dat de gemeente ‘in elk opzicht’ wordt ‘opgebouwd’. Al het ambtelijk werk heeft als doel de *opbouw* van de gemeente (Ef. 4:12; 2 Kor. 12:19). Maar voor de prediking geldt dat wel bij uitstek. Het gaat bij deze opbouw om groei in de *diepte*: versterking van het leven uit Christus (Ef. 3:19; 4:13v), maar ook om groei in *omvang*: missionaire gerichtheid op ‘hen die buiten zijn’ (Fil. 2:15; 1 Petr. 2:9). Door de prediking moet de gemeente *groeien* in geloof en liefde (2 Tess. 1:3), *toenemen* in genade en kennis (2 Petr. 3:18), *heilig worden* in heel haar wandel (1 Petr. 1:15), *overvloedig worden* in liefde tot elkaar en tot allen (1 Tess. 3:12).

Het formulier spreekt over een opgebouwd worden ‘in elk opzicht’. Dat is een attentiesein bij de ‘preekbespreking’. Er mag in de prediking geen nood van de gemeente verwaarloosd worden. Zwakke punten moeten de aandacht krijgen. De prediking moet echt gericht zijn op de strijd, de aanvechting en de moeiten waar de gemeente in staat.

3. In de prediking moet *het Woord* worden bediend. De gemeente moet ingeleid worden in de schatkamer die het Woord van God is. Dat impliceert dat de predikant werk maakt van de *exegese* van de tekst en de context. Daar heeft hij voor geleerd. Ik hoor nogal eens de klacht dat preken op dit punt tekortschieten en te weinig van studie getuigen. De gemeente heeft er recht op onderwezen te worden. De *uitleg* van de Schrift is wezenlijk voor een goede preek.

Van die uitleg dient de prediker werk te maken. Daarbij mag de plaats die de tekst in het geheel van Gods Woord heeft, niet over het hoofd worden gezien. Steeds moet heel dat Woord meeklinken.

4. In de prediking moet *Christus* verkondigd worden (Kol. 1:28). Van Filippus staat geschreven: ‘en uitgaande van dat schriftwoord, predikte hij hem (de kamerling) Jezus’ (Hand. 8:35). Een preek zonder Christus is geen preek. Ook de oudtestamentische Schrift getuigt van Hem (Joh. 6:39; 1 Petr. 1:11). Naar het voorbeeld van Filippus moet de prediker *uitgaan* van de tekst en laten zien hoe die van *Christus* spreekt. Dit betekent niet dat het in de prediking alleen over Christus gaat. Het werk van de Vader en dat van de Heilige Geest moet zeker aandacht krijgen. De prediking zal *trinitarisch* moeten zijn. Maar dat trinitarische is *gevat* in het christologische: de Vader over Wie wij het hebben, is de Vader van onze Here Jezus Christus, die om zijn Zoon onze Vader is (vgl. 2 Kor. 1:3; Ef. 1:3); de Geest die de gemeente geschonken is, is de Geest van zijn Zoon (Gal. 4:6) of de Geest van Christus (Rom. 8:9). Vergelijk hoe de Heidelberger over het werk van de Vader spreekt in zondag 9 en over het werk van de Geest in zondag 32!

5. De prediking moet rekening houden met *de heilshistorie*. De Schrift geeft ons geen losstaande verhalen, maar verkondigt ons het ene verhaal van God die komt naar de geboorte van de Verlosser, en van de Verlosser die gekomen is. Bij de prediking over oudtestamentische ‘stof’ mag niet een gemakkelijk isgelijktaken gezet worden: Abraham zo, dus wij nu ook zo. Gods werk is voortgegaan. Het heil is ons nu ‘meer nabij’ (Rom. 13:11). Het werk van Christus en de komst van de Geest maken onze verantwoordelijkheid groter (Heb. 10:29). De figuren uit het Oude Testament hebben allereerst hun plaats op Gods weg naar Betlehem (Hand. 13:36). Die plaats mag niet vergeten worden, hoezeer zij in hun geloof *ook* voorbeeld ter navolging zijn (Heb. 11:4v) en in hun falen een waarschuwing voor ons zijn (1 Kor. 10:6). Dit heilshistorisch aspect schijnt soms weinig gehonoreerd te worden. Ik hoor van ouderen de klacht dat het ‘exemplarisme’ weer aan de orde is en preken nogal eens ‘mottopreken’ worden.

6. Christus moet verkondigd worden. Niet alleen wat Christus *voor* ons deed, maar ook wat Christus *in* ons doet. Het gaat dan over alles wat zijn Geest bewerkt. Om met onze christelijke gereformeerde broeders te spreken: het gaat dan over de ‘toe-eigening van het heil’. Het werk van de Geest moet aandacht in de prediking hebben. *Hoe* Hij werkt en *wat* Hij bewerkt. Wat kenmerkt Gods kinderen en wat ervaren zij, wanneer de Geest hen vernieuwt? Ik verwijs hier graag naar wat de Heidelberger en de Dordtse Leerregels daarover zeggen. Helpt de prediking de gemeente ook in de rechte *beleving* van het geloof? Weet ze te spreken over de schriftuurlijke bevinding?

7. Luther zei reeds dat het geloof ‘een onrustig ding’ is. Rekent de prediking met de *moeiten*, *de twijfel* en *aanvechtingen* waarmee Gods kinderen in het geloven te maken hebben? Is er aandacht voor de ‘tegenstemmen’ die vanuit het moderne levensgevoel klinken, en voor de vragen die een wereld vol geweld en onrecht oproept? Is de prediking ook daarin *pastoraal* dat ze de neergebogenen vertroost en de ‘kleinmoedigen’ (1 Tess. 5:14) opbeurt?

8. In de prediking wordt het koninkrijk geopend en *toegesloten*, zoals wij belijden met Zondag 31 HC. Wordt er rekening mee gehouden dat er in de gemeente ongelovigen en huichelaars kunnen zijn, en wordt Gods oordeel hun verkondigd? Mensen willen vandaag graag over liefde en geborgenheid horen. Maar in de prediking kan de verkondiging van Gods

toorn en oordeel niet worden gemist, wil er nog sprake zijn van *sleutelbediening* op de preekstoel.

9. Wettische prediking jaagt hoorders op en maakt mensen moedeloos. In de prediking moeten altijd Gods *beloften* vooropgesteld worden om van daaruit te vermanen. De Leerregels zeggen dat de belofte van het evangelie openlijk verkondigd moet worden met het bevel zich te bekeren en te geloven (II,5). De predikant is brenger van een zeer blijde boodschap, hij dient *het evangelie* te verkondigen. En op grond van dat evangelie klinkt het vermaan (vgl. Rom. 12:1; Kol. 3:1; 1 Tess. 4:8). Er is in het verbond te spreken over ‘belofte en eis’, maar wat de Here van ons vraagt, belooft Hij ons eerst! Juist doordat dit zo is, moet de gemeente beseffen dat zonder *heiliging* niemand de Here zal zien (Heb. 12:14), en moet aangedrongen worden tot dágelijks bekering.

10. In de prediking mag de oproep tot *zelfbeproeving* niet ontbreken (vgl. 2 Kor. 12:5). Het gaat daarbij om de ‘rechtheid’ en de ‘echtheid’ van het geloof. Nemen wij aan *al* wat de Here zegt, kennen wij de Here Jezus echt, is ons leven overeenkomstig zijn Woord? Altijd is er het gevaar van ‘dood geloof’ (Jak. 2:17). Het ware geloof is een geloof dat door de liefde werkt (Gal. 5:6). Het toont zich in goede werken. In de prediking moet aandacht zijn voor wat Gods kinderen *kenmerkt*. Ook daarover kunnen ouderlingen veel vinden in onze belijdenis (bijv. in zd. 12, zd. 33; art. 29 NGB; DL I,12; V,2,12).

11. Het bevestigingsformulier voor predikanten noemt ook als hun taak ‘alle dwalingen en ketterijen met Gods Woord te weerleggen’. Dit dient ook zeker op de preekstoel te gebeuren. Aan moderne dwalingen die de gemeente bedreigen, mag niet voorbij worden gegaan. De predikant moet bij uitstek op de preekstoel *de herder* zijn die waakt over de kudde (vgl. Hand. 20:29v). Het is vanouds de catechismusprediking die voor deze weerlegging bijzonder geschikt is.

12. Er moet ‘goede *leiding*’ (1 Tim. 5:17) in de prediking gegeven worden. De *weg* moet gewezen worden (Jes. 30:21). De weg van bekering en geloof, van gehoorzaamheid en zelfverloochening, van de verborgen omgang met God, van de liefde tot de naaste en van de liefde ‘tot allen’.

Ziehier enige aandachtspunten die het gesprek over de prediking in de kerkenraad mijns inziens kunnen verdiepen. Ik ben me ervan bewust dat ik lang niet volledig ben. De presentatie van de dominee, zijn woordgebruik, zijn aandacht voor jeugd en ouderen, zijn manier van ‘overkomen’, ik liet het allemaal liggen. Daarover is al veel geschreven. Ik heb mij beperkt tot het meer *inhoudelijke* van de prediking. Ik hoop dat het dienstbaar mag zijn aan het broederlijke gesprek over datgene waarvoor de ouderlingen ook grote verantwoordelijkheid dragen. Een gesprek waarvan ik graag verwacht dat het - zoals collega Sliggers aanwees - met *liefde* en *wijsheid* wordt gevoerd, in het besef dat preken een prachtige, maar geen geringe taak is en dat Gods kracht in *zwakheid* wordt volbracht!